

Psalm vid biskopsvigning tillägnad Biskop G. Aulén.

O Christ, Redemptor omnium... Lagg kring hans hals den gyllne ked,
 Vår frälsnings evangelium, på Korsets väg hans fötter led!
 vår kyrkas ära och klenod, Med salighetens hjälm av guld
 all sällhets hopp och segerstod! bekläd hans hjässa, Jesu huld!

I dag ditt folk lovsjunger Dig, Omgjorda honom med ditt svärd,
 Du, Herde god evinnerlig! gör segersäll hans framtids färd!
 Du haver ej din Kyrka glömt, O Jesus, världens Frälsare,
 din nåd på oss ej än uttömt. låt honom all din nåde se!

Ty i apostlars höga spår Kom, fyll hans hjärta med den frid,
 på nytt en hövding varder vår. som kraft beskär uti din strid!
 En spira sätts uti hans hand En herde, hövding och profet
 och nycklarna till fridens land. han blive präst och menighet!

O Christ, Redemptor omnium,
 regnans per omne saeculum,
 med segerkrans, barmhärtighet
 Din Kyrka krön i evighet!

Elis Erlandsson.

Mel.: Sv. ps. 104.

Recensioner.

Liturgi.

Ordo Romanus Primus quem e codice Wolfenbüttel 4175 edidit Richardus Stapper (Opuscula et textus historiam ecclesiae eiusque vitam atque doctriam illustrantia. Series liturgica. Fasc. I.) Monasterii (Münster) Aschendorff 1933. 33 p. RM. 0,85.

I avsikt att göra viktigare och intressantare texter ur kyrkans historia, liv och lära lätt tillgängliga har Achendorffs förlag begynt utgiva en samling med ovan angivna, något långgrandiga titel. En serie inom samlingen skall ägnas åt patristiska texter, en annan åt skolastiska, en annan åt den kanoniska rätten o. s. v. Den femte serien, vars första häfte härmed

presenteras för tidskriftens läsare, skall omfatta liturgiska texter. Ytterligare ett par häften av denna serie äro annonserade men ännu ej utkomna.

Valet av Ordo Romanus I såsom första text i serien är obestriddligen lyckligt. Visserligen finnes den utgiven åtskilliga gånger förut, men samtliga upplagor äro omöjliga att uppbringa i bokhandeln. Lättast åtkomlig är väl Atchleys upplaga med engelsk översättning och utförlig kommentar (1905) men även den är utsåld och svår att anskaffa antikvariskt.

O. R. I. innehåller beskrivning över och föreskrifter rörande den högtidliga påvemässan — stationsmässan — i Rom sådan denna firades på 600- och 700-talen. Ur denna högtidliga påvemässa har sedan den

nuvarande romerska mässordningen utvecklat sig.

Den här utgivna texten omfattar kap. 1—21 samt 48—51 enligt Mabillons indelning. De mellanliggande kapitlen innehålla huvudsakligen föreskrifter för den händelse påven vore förhindrad. Stappers text bygger på cod. Wolfenbüttel 4175, härstammande från början av nionde århundradet och på många ställen uppvisande ålderdomligare läsarter än de manuskript som stodo Mabillon till buds. Mabillons text lämnas emellertid (efter Migne) i noter under texten. I noter lämnas också en visserligen knapphändig men tacknämlig realkommentar (på latin). Papperet är dåligt men trycket gott.

Knut Peters.

Handböcker.

Karl Gerstberger: Kleines Handbuch der Musik. 111 sid. Bärenreiter, Kassel. Mk 1:80.

Att ha ett stort uppslagsverk (ex. Riemanns) till sitt förfogande är något, som ej kan skattas nog högt. En nackdel vid läder emellertid användandet av ett dylikt: det är ej alltid så lätt, att i det hav av sak- och personuppgifter, som ett sådant arbete innehåller, finna sig till rätta och i en hast få tag i det man för ögonblicket vill ha reda på. Med hänsyn härtill kan utgivandet av en liten handbok vara motiverat, även om det därvid ofrånkomliga person- och sakurvalet jämte sovrandet av materialet i övrigt måste bli ett experiment. Fullt tillfredsställande för alla kan en sådan liten uppslagsbok naturligtvis ej bli.

Tydligen har Gerstberger ej varit omedveten härom vid utarbetandet av sin *Kleines Handbuch der Musik* (se förordet!). Trots alla vanskligheter har han dock lyckats åstadkomma en i god mening modern liten handbok, som i sin knappa form och, man skulle nästan vilja säga funkisklara överskådlighet bör vara ägnad att bli både musiker och lekfolk till

mycken hjälp och nytta. De kommentarer av mera objektiv-kritisk art, på vilka boken är rik, höja ytterligare dess värde.

Förf. synes ha vinnlagt sig om att i första hand taga upp det som kan vara av intresse just för en nutidsmänniska att få kunskap om. Sålunda ägnas relativt stort utrymme åt sådana ting som »Neue Musik», »Maschinelle Musik», »Jugend-Musikbewegung», »Radio» etc. Begrepp som t. ex. »Kirchenmusik» behandlas däremot ytterst summariskt. Vägande sakinvändningar kunna helt visst göras mot åtskilligt i boken. Vad som synes anmäla något egendomligt är, att förf. ansett sig kunna avverka den gregorianska sången med endast några ord. Denna fåordighet jämte förf:s deklaration att den gregorianska sångens melodik »berührt uns heute fremdartig» och »att dess vändningar icke längre motsvara vad vi mena med melodi», gör knappast denna sångart rättvisa.

I hög grad anmärkningsvärt är att uppgifter om icketyska mästare eller icketysk musik saknas eller där dylika någon gång förekomma lämnas mera i förbigående. Om denna exklusivitet bottnar i överdriven patriotism hos förf. eller alltför stor hänsyn till det knappa utrymmet, må lämnas därhän. Kanske ha bägge dessa faktorer spelat in. Med den titel boken nu har, hade man i varje fall haft rätt att vänta ett och annat även om en César Franck, en Debussy eller en Carl Nielsen, för att nämna några ex. En titel sådan som »Liten handbok i tysk musik» hade ej endast varit lagom pretentiös, den hade bättre svarat mot bokens innehåll.

W. A.

Carl Elis: Orgelwörterbuch. Bärenreiter, Kassel. Mk. 2:40.

Denna bok i nätt fickformat avser, enligt vad dess förf. säger i förordet, att vara varken en orgelhistoria eller lärobok i orgelbyggeri, utan den vill endast lämna förklaring till de vanligast förekom-

mande orgeltekniska uttrycken. Redan en flyktig granskning ger dock vid handen, att den lilla boken därutöver upptar icke så litet av både orgelhistoria och fackligt vetande. Man kan gott påstå att organisten här bjudes allt, vad han praktiskt taget behöver veta om sitt instrument och detta till ett mycket facilt pris.

Manuskriptet har genomsetts av den kände orgelexperten Mahrenholz, något som väl kan tagas som en borgen för arbetets korrekthet. Till Mahrenholz stora verk Orgelregistren göres här och där hänvisningar, i fall läsaren till äventyrs skulle finna någon uppgift (rörande orgelstämmorna) för knapphändig.

W. A.

För blandad kör.

Körsången, sångsamling för blandad kör utgiven av Sveriges körförbund, häfte 5. Sveriges körförbund, Stockholm 1. 23 s. 1:50.

I rask följd utkomma häftena i Sveriges körförbunds sångsamling med deras växlande innehåll av välkända och mindre kända saker, av gamla och nya sånger, av världsligt och kyrkligt. Det sista häftet domineras av Lætabundus, den gamla julsekvansen från 1100-talet, som utgives i ny, verkligt vederhäftig version och med en utomordentligt lyckad harmonisering av David Wikander. Texten, som är en ny översättning, ansluter sig närmare till den ursprungliga latinska texten än den i 1914 års Hymnarium meddelade, vilken upptog 1695 års textvariant. Man måste hoppas att Lætabundus göres tillgängligt separat. Den borde kunna bli en verklig folksång i denna gestalt.

A. A.

För orgel.

John Morén: Korall med variationer för orgel. Nordiska Musikförlaget.

Till Crügers vackra melodi, »Ö wie selig seid ihr doch, ihr Frommen», hade Morén skrivit en tonsats för orgel jämte 6 variationer, som nu utkommit i tryck. Korallmelodien återfinnes i överstämman

i alla variationerna utom den femte, där basen är »melodiförande». En god stegring har uppnåtts från den enkla tvåstämmiga begynnelsevariationen över en allt rikare och livligare figuration till den majestätiska avslutningen. Denna stegring markeras ytterligare i de för varje variation utsatta, värdefulla registreringsanvisningarna. Kompositionen rekommenderas varmt till utförande vid orgel-andakter och till postludium, t. ex. på Alla Helgons dag. Det är verkligen upplyftande att få spela en svensk orgelkomposition, som ej smakar fransk orkestral orgelmusik utan anknyter till bättre förebilder ur kyrklig synpunkt. Man skulle gärna vilja hoppas, att Morén genom detta sitt efterlämnade verk kunde »bilda skola» inom svensk orgelkomposition, liksom han förut haft ett avsevärt inflytande över en yngre generations hymn- och preludiekomposition.

A. R.

Violin och orgel.

J. L. Emborg: Sonate op. 54 för Violin, orgel (eller cembalo). Nordiska musikförlaget; Kr. 3:—.

Formell koncentration, kärv melodik och överlägsen tematisk behandling äro egenskaper, som utmärka denna sonat. För våra kyrkliga radiokonsorter kommer den som beställd.

Emborgs förankring i den klassiska stilen jämte ett öppet sinne för samtidens krav ha gjort honom till den kyrkokomponist han är. Hans musik är väl icke alltid så lättillgänglig och mången kanske i förstone intar en kylig ställning till den. Men var och en som vill tränga in i den skall förvisso snart finna att den rymmer ett stort djup av oförgångliga värden.

W. A.

Kyrkokonst.

Danmarks kirker, utgivet af Nationalmuseet. 1 Hefte, Praestø Amt, København, C. E. C. Gads forlag. 3:—kr.

Danmarks motsvarighet till inventeringsverket »Sveriges kyrkor» har i år startat efter en jämt 60-årig förberedelse-tid. Att denna långa väntan icke uteslutande varit till nackdel för verket framgår lätt av de många förändringar, som planerna fått undergå. Från början intresserade man sig mest för romansk arkitektur och medeltida inventarier, men gotisk arkitektur och ännu mer mindre inventarier från protestantisk tid lämnades nästan åsido. Efter omkring 30 års inventeringar, då $\frac{2}{3}$ av kyrkorna efter det ursprungliga programmet voro färdiga, fick man börja om på nytt med betydligt utvidgade uppgifter och med hänsyn bl. a. till fotografien som hjälpmedel.

För några år sedan lyckliggjordes redaktionen med betydande bidrag från Carlsbergfonden, och en provredaktion av kyrkorna i två amt (Sorø och Præstø Amt) möjliggjordes. Av dessa ha nu Præstø Amt utkommit. Det kan här icke bli fråga om att ingå på kyrkbeskrivningarna. Endast några ord om planläggningen i jämförelse med »Sveriges kyrkor» torde vara på sin plats. Koncentrationen är större i det danska inventeringsverket: hela arbetet skall inrymmas i 19 band. Denna koncentration har möjliggjorts till stor del därigenom, att kyrkor, som äro byggda efter c:a 1850, icke medtagits. Illustreringen är också betydligt sparsammare — här ligger dock onekligen en stor fördel i »Sveriges kyrkor», ty avbildningar äro av stor betydelse.

Vad som kanske mest frapperar är det billiga priset, 3: — kr. per häfte i stor kvart om 160 sidor med en mängd utmärkta bilder. Det motsvarar $\frac{1}{6}$ av priset på »Sveriges kyrkor». Den tanken framställer sig osökt, om icke möjligheter finnas att nedbringa priset på vårt svenska kyrkoinventeringsverk t. ex. genom årliga anslag från Humanistiska fonden.

Bengt Cnattingius.

Christliche Symbole, tecknade av Rudolf Koch. Häft. 1—5 à 2:40 Mk. Bärenreiter Verlag, Kassel 1933.

Med det i våra dagar starkt växande intresset för kyrklig konst isynnerhet textil prydnad följer behovet av vägledning över kyrkans symboliska skatt och dess användning för modernt bruk. En sådan vägledning avser professorn vid konsthantverksskolan i Offenbach a. M., Rudolf Koch, med sin *Christliche Symbole*, som vunnit stort erkännande i Tyskland. Samlingen, som utges i 10 häften med 16 lösa blad i varje häfte (varav hälften hittills utkommit) består dels av ett antal äldre kristna tecken lämpliga att användas i nutida bruk dels en del nytecknade. Som teckning betraktade äga de i många fall enkelhet, kraft och klarhet. De nytecknade symbolbilderna skola ses som förlagor till broderier eller andra textila tekniker. Några av dem synas oss både ganska orimliga som symboler och stundom mindre vackra, i några fall även oriktiga och därför oanvändbara, men i samlingen finnes dock ett avsevärt antal, som verkligen kunna rekommenderas till våra textilateljéer och som fylla måttet i lika hög grad som de gamla vedertagna. Ensamt genom dessa har prof. Koch givit oss en värdefull hjälp.

»Jesu liv» i symboliska teckningar torde förefalla litet var som ett tämligen sökt experiment. Samlingen utgör ett urval i förkortad upplaga av ovannämnda bildverk och vänder sig till barn både i skolan som undervisningsföremål och i hemmen. Dess lämplighet i detta syfte undandrager sig dock anmälarens bedömande.

Bengt Cnattingius.

Homiletiskt.

Aftonsångspostilla. Andra årgången. Under medverkan av präster i Svenska Kyrkan utgiven av Axel Malmberg och Gunnar Rosendal. 553 s. Gleerups förlag. Lund. Inb. 7:50, hft. 5:50.

En god och förträfflig predikosamling

med bidrag av både biskop och domprostar och för övrigt förkunnare av alla grader på den prästerliga rangskalan. Här möta rätte lärare från norr till söder, och man återfinner med glädje många vördade och uppskattade namn från hela vår kyrka. Naturligtvis äro dessa predikningar varandra mycket olika, ty var och en har sitt sätt att frambära evngeliet, men nästan överallt möter man den särskilda ton som kommer en att lyssna och med uppmärksamhet följa predikan till slut. Och genom alla dessa så olika personligt färgade predikningar flyter strömmen av detta tidlösa i kristendomen, vilket kan och vill göra sig gällande i vilken tid som helst.

Denna bok har visst ursprungligen tillkommit för att bli till hjälp bl. a. för oss präster på landet, som numera få lov att någon gång utbyta första och andra ärgångens högmässotexter mot aftonsångstexterna. Men även vårt kyrkofolk kommer säkerligen att värdera många av dessa gedigna betraktelser. Det är därför ett gott uppslag av de båda komministrarna i Trälleborg att utgiva denna bok. Andra ärgången... Fortsättning må följal

E. L.

Varia.

Gustaf Aulén: Herdabrev till Strängnäs stift. Diakonistyrelsens förlag. 96 s. 1:75.

Med ett ord om frimodighet mötte biskop Aulén sitt stifts präster och lekman vid tillträdet. En ton av frimodighet och förtröstan präglar hela brevet. Den frimodigheten är icke yttlig; den är medveten om vanskligheterna, som möta Kyrkan i denna tid. Men den är ock medveten om segrar som vunnits och kraftkällor, som stå öppna.

Skildringen av det teologisk-kyrkliga läget, som inleder herdabrevet, är äkta Aulénsk. Liksom ock synen på de kyrkliga frågorna. Såsom man kunde ha rätt att vänta ha här de liturgiska och musi-

kaliska nutidsfrågorna beretts stor plats, och behandlats med den »kärlekens saktighet» om vilken biskopen vet att tala i samband med frågan om utpräglandet av en kristen livsstil. I gudstjänstlivet ser han medelpunkten i kyrkans tjänargärning. Sunda och sanna falla orden om tillståndet inom kyrkan under 1800-talet och om vägen ut ur försumningen. Ur kapitlet om kyrkomusiken anfördes ett avsnitt i förra numret av Tidskriften.

Med glädje och tacksamhet mottages för visso detta biskopliga ord, som har adress vida utöver stiftets gränser. Det torde vara det första herdabrev, som tillika visat författarens förmåga att tolka sina tankar i toner. En vallfartspsalms med koral i mixolydisk ton avslutar det.

A. A.

Fader vår utlagt ved Ivar Welle med teyninger av Per Vigeland. Oslo, Lutherstiftelsens forlag 1932. 141 s.

En troskyldig, enkel undervisning om bönen och om Fader vår i synnerhet är Welles utläggning. Många smådrag ur livet belysa framställningen och göra den lätt förståelig. Många personliga tillämpningar göra den till en god vägledare.

Till denna utläggning har Per Vigeland gjort teckningar fulla av värdighet och andakt om än något stela i utförandet.

En vacker presentbok till gamla och unga.

A. A.

Meddelanden.

Val. Till innehavare av förenade tjänster: i Tryserum, Kalm., B. Pettersson, därstädes, i Öja, Gtl., Ture Bjerregård, Othem; i Älvestad, Östg., Bertil Peterson, Skårsjö; i Dagsås, Hall., Evald Bern, Flateby; i Gistad, Ög., Nils Johansson, därstädes; i Transtrand, Kopp., R. Johansson, Botkyrka.

Professor Hugo Rüdel, sedan många år ledare för Berliner Domchor, har efterträts av professor Alfred Sittard, Hamburg.